

Dnr:22KFN68

Remissvar: Regional kulturplan Gävleborg 2023–2026: ”Ett engagerat konst- och kulturliv för hållbar utveckling”

Bakgrund

En regional kulturplan är en förutsättning för att Region Gävleborg ska få fördela vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet och har tagits fram i enlighet med förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. Regionens fördelning av dessa medel ska främja en god tillgång för länets invånare till sju verksamhetsområden:

- professionell teater-, dans- och musikverksamhet
- museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete
- biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet
- professionell bild- och formverksamhet
- regional enskild arkivverksamhet
- filmkulturell verksamhet
- främjande av hemslojd

Region Gävleborgs ambition med kulturplanen är att beskriva hur kulturaktörer med varaktigt regionalt uppdrag, i samverkan med kommuner, civilsamhälle samt professionella kulturskapare och övriga kulturarbetare, kan berika och utveckla länets konst- och kulturliv. Ambitionen är att sträva efter hållbar utveckling, i enlighet med Regional utvecklingsstrategi Gävleborg 2020–2030 och Agenda 2030.

Den regionala kulturplanen är styrande för kulturaktörer med varaktigt regionalt uppdrag dvs Arkiv Gävleborg, Riksteatern Gävleborg, Kultur Gävleborg, Folkteatern Gävleborg, Gävle Symfoniorkester, Hälsinglands museum och Läns museet Gävleborg. Kulturplanen är vägledande för kommunerna.

Region Gävleborg har samordnat en dialogprocess, anpassad till rådande pandemi, för att skapa en bred förankring samt ökad relevans och legitimitet för den regionala kulturplanen i länet. Planperioden omfattar för första gången fyra år (tidigare tre år) och den regionala biblioteksplanen har samma giltighetstid. Denna upplaga är den fjärde i ordningen sedan 2013 då Gävleborg blev en del av den statliga kultursamverkansmodellen.

I planen presenterar Region Gävleborg fem regionala kärnprinciper samt tre utvecklingsområden. Dessa förhåller sig till varandra och ger riktning för den regionala kulturpolitiken.

De fem kärnprinciperna ska värna konstens och kulturens egenvärde på lång sikt, samt ge förutsättningar för tillgång till konst och kultur.

- Barns och ungas rätt till kultur (kultur för, med och av barn o unga är prioriterad)
- Demokratiskt förhållningssätt
- Jämlikhet
- Kultursektorns integritet (åsiktsfrihet, yttrandefrihet o konstnärlig frihet samt armlängds avstånd)
- Professionella kulturskapares och övriga kulturarbetares villkor

De tre utvecklingsområden som planen identifierar tre utvecklingsområden utgår från hållbarhetens tre dimensioner (ekonomisk, social och miljömässig):

- Stärkt interaktion
- Vidgat deltagande
- Miljömässig hållbarhet

Utöver dessa principer och områden presenterar Region Gävleborg ett antal insatser för kultursektorns som görs utöver Kultursamverkansmodellen bland annat samverkan inom kulturella och kreativa näringar och digitalisering.

Inom Gävle kommun har följande verksamheter deltagit i arbetet med remissvaret: Kulturavdelningen med enheterna Kulturskolan och Konst och kultur (med Gävle Konstcentrum) samt Gävle konserthus/Gävle Symfoniorkester. Samtliga är verksamheter inom sektor Livsmiljö Gävle.

Synpunkter på remissversionen

Allmänna synpunkter

Gävle kommun är övergripande positiv till remissupplagan av den regionala kulturplanen och att den utgår från de tre hållbarhetsdimensionerna. Vi anser att det är motiverat att planen omfattar längre planperiod om fyra år samt tvååriga uppdragsöverenskommelser för att skapa arbetsro. Dock viktigt med fortsatt flexibilitet i en tid av förändringar såsom pandemi, krig och klimatutmaningar.

Kommunen är positiv till att regionen har gjort tydligare prioriteringar genom färre antal prioriteringar i denna upplaga av kulturplan. Detta underlättar implementering. Dock anser vi att planen hade kunnat vara ännu mer kärnfull, med ännu tydligare prioriteringar för att lättare identifiera en gemensam riktning och angelägna satsningar.

Gävle är under stark utveckling och växer - och vi förbereder oss för att fler ska få plats. Idag har vi strax över 100 000 invånare, dvs en tredjedel av länsinvånarna bor i vår kommun. På sidan 16 i remissversionen formuleras att "Kraftsamling är nyckeln". Gävle kommun instämmer i detta och ser mycket positivt på en ökad samverkan, särskilt nu efter pandemi och under pågående klimatkris och krig. Behovet av

kraftsamling och samhandling har aldrig varit större för att möta våra gemensamma utmaningar och skapa nya möjligheter. Gävle kommun ser gärna fler dialogtillfällen för att identifiera behov och hitta former för ett utökat partnerskap där Gävle på ett tydligare sätt kan vara ”draglok” och resurs för regional utveckling inom kulturområdet. Gävle kommun kan bidra med kompetens gällande flera av de områden som kulturplanen berör och bör – inte minst med hänvisning till storlek – ses som en resurs i att bygga ett starkare kulturliv.

Gävle kommun ställer sig övergripande positiv till de skrivningar i remissupplagan som berör Gävle Symfoniorkester. Rubriken ”presentation” uppfattas vara helt i linje med den dialog som förts löpande med verksamheten. Övergång till tvååriga Uppdragsöverenskommelser (UÖK) ses som en mycket positiv utveckling.

På sidan 17 under rubriken *Civilsamhället* instämmer vi i de identifierade utmaningar som rör den ideella och idéburna sektorn. Här ser vi ett stort behov av ökad dialog och samverkan mellan region och kommun för att gemensamt stödja föreningslivet och möta utmaningar kring minskade aktiva medlemmar, svårigheter att rekrytera, förnyring, kraftsamling kring omstart efter pandemin osv.

Fortsatt på sidan 17 under rubriken *Professionellt konst- och kulturliv* undrar vi vilken typ av säkerställande regionen menar för att hitta former för att öka professionella kulturskapare och övriga kulturarbetares delaktighet i länets utveckling. Här ser vi behov av konkretisering för att skapa rätt förutsättningar och sätta rätt förväntningar. Kommunernas och institutionernas roll är mycket viktiga i detta sammanhang.

Gävle kommun vill även lyfta fram bristen av utbildningar inom kultursektorn som en utmaning för vår region. Detta gäller såväl högre utbildning som den så viktiga återväxten inom kulturen som sker genom estetiska program på gymnasiet. Under de senaste åren har vi sett en nedrustning av dessa typer av utbildningar vilket utarmar vår regions kulturliv på både kort och lång sikt.

Regionala kärnprinciper

- **Barns och ungas rätt till kultur** (sid 19)

Detta är ett prioriterat område i Gävle kommuns kulturpolitiska program. En av fyra barn i Gävle kommun växer upp i fattigdom och strukturerade modeller för att säkerställa tillgång till kultur för barn och unga är av hög prioritet. Vi ser positivt på vidareutveckling av den regionala modellen Kultimera och en ökad samverkan med vår modell Kulturtrappan, främst kring metoder för att stärka barns och ungas delaktighet.

Gävle kommun driver ett utvecklingsarbete om samverkan mellan kulturskolorna i länet kopplat till relationen kulturskola/skola, breddat utbud, möjlighet till fördjupning, kompetensförsörjning och fortbildning. Dialog pågår med Region Gävleborg och projektmedel har sökts från Kulturrådet. Detta kommunövergripande samarbete vill vi utveckla i samarbete med Region Gävleborg. Arbetet stärker såväl den kommunala – som den regionala kulturskolan, samt barn och ungas möjligheter till skapande och utövande.

- **Demokratiskt förhållningssätt** (sid 20)

Avsnittet understryker att gemensamma demokratiska värderingar, respekt och dialog har präglat den process som resulterat i kulturplanen. Gävle kommun vill understryka vikten av att lyhördhet och transparens ska råda i den regionala kultursamverkan samt att forum och möten är värdeskapande, relevanta och utgår från befintliga behov.

- **Jämlikhet** (sid 21)

Gävle kommun efterlyser starkare skrivningar kring och för att motverka diskriminering utifrån de sju diskrimineringsgrunderna. Vi vill poängtera vikten av att stärka och utveckla normkritiska förhållningssätt och motverka exkluderande strukturer. Vi efterlyser satsningar inom området under kommande planperiod.

- **Kultursektorns integritet** (sid 22)

Gävle kommun instämmer i de viktiga skrivningarna i stycket utifrån att kulturen enligt de nationella kulturpolitiska målen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft.

- **Professionella kulturskapares och övriga kulturarbetares villkor** (sid 23)

Detta område är prioriterat även i Gävle kommuns kulturpolitiska program. Här önskar vi starkare skrivningar om samverkan med kommuner och andra aktörer inom näringslivet för att gemensamt stärka kreativa och kulturella näringar i vår region – inte bara genom stöd och bidrag. Vi ser gärna ökat fokus på affärsutveckling, digitaliseringens möjligheter, nätverk, mentorskap osv.

Under denna rubrik nämns det nya politikområdet gestaltad livsmiljö som Gävle kommun under 2021–2022 driver ett utvecklingsarbete inom, med regional finansiering. Här anser vi att skrivningarna är för korta och övergripande. Vi efterlyser ett krafttag från regionen utifrån den vikt och potential som finns inom det nya politikområdet. En strukturerad samverkan kring gestaltad livsmiljö skulle innebära stora effekter på enskilda kulturskapare, den offentliga sektorn, den gestaltande kompetensen i Gävleborg och inte minst en möjlighet att samverka mellan kommuner kring kompetens.

Regionala prioriteringar 2023–2026

Vid samråd och dialoger har Region Gävleborg tillsammans med länets kommuner, kulturaktörer med varaktigt regionalt uppdrag, civilsamhälle och professionella konst- och kulturliv identifierat särskilt intressanta och viktiga utvecklingsområden för länets konst- och kulturliv. Urvalet har skett utifrån identifierade styrkor och utmaningar.

- **Stärkt interaktion** (sid 24)

Gävle kommun anser att behovet finns och att ambitionen är mycket bra. Dock efterlyser vi konkreta förslag på hur denna interaktion ska kunna ökas och stärkas.

- **Vidgat deltagande** (sid 25)

Positivt med samverkan, lyhördhet och innovativa arbetssätt mm för att skapa bättre förutsättningar för alla att delta i och påverka konst- och kulturlivet. Här vill Gävle kommun se en ökad uppsökande verksamhet, och att i dialog med kommunerna identifiera satsningar och behov för att nå målen. Vi ser behov av en gemensam

kunskapsplattform, tex så genomförs en rad enkätundersökningar på temat inom kommun, region och länsstyrelse. Här bör samordning och gemensam analys kunna genomföras för att tillvarata resultatet och identifiera satsningar och arbetssätt.

Under denna rubrik efterlyser vi även tydligare skrivningar som berör de sju diskrimineringsgrunderna.

En gemensam utmaning för att nå målet kring vidgat deltagande är det informationssamhälle vi lever i. Kanalval, algoritmer och filterbubblor gör det svårt att genomföra kommunikationsinsatser och nå interaktion med publik och deltagare. I Gävle kommun har vi undersökt alternativa kommunikationsvägar, bland annat i dialog med våra professionella scenkonstaktörer. Här ser vi gärna ett utbyte med regionen och andra kommuner om hur vi gemensamt kan synliggöra det utbud som finns för invånare, besökare osv.

- **Miljömässig hållbarhet (sid 26)**

Gävle kommun är positiv till att miljömässig hållbarhet lyfts fram som ett eget utvecklingsområde. Det offentliga bör föregå med gott exempel, dvs verka förebildligt. Gävle kommun är en av sju kommuner i Sverige som valts ut i EU:s satsning på 100 klimatneutrala städer. I den regionala kulturplanen efterlyser vi starkare vilja att uppmuntra konst och kultur för att gestalta omställning och hållbarhet – inom ramen för armlängds avstånd. Kulturens möjlighet att spegla samtid och debatt kan inte nog framhävas i detta perspektiv.

Synpunkter på de särskilda prioriteringarna inom verksamhetsområdena

- **Scenkonst – Teater, dans och musik**

Gävle kommun är positiva till skrivningarna och de identifierade utvecklingsinsatserna för scenkonsten. Dock anser vi att cirkus borde få ta större plats och rymmas inom den regionala dansverksamheten. I Kulturrådets kartläggning "Professionell samtida cirkus – en kartläggning" beskrivs den samtida cirkusen "som ett konstområde som har stor potential att utvecklas än mer i landet". Det finns även fler exempel på regioner som har gjort kartläggningar och utredningar om cirkusens roll regionalt.

I Gävle har vi en stark cirkustradition och kommunen värnar cirkuskonsten, både för publik och utövare. På sidan 16 i remissversionen av den regionala kulturplanen nämns nycirkus som ett exempel på vikten av att "bredda och berika det regionala kulturutbudet". Här efterlyser vi tydligare skrivningar om att det bör satsas på cirkus.

I punktlistan på sidan 29 står det "undersöka möjligheten att stärka infrastrukturen inom övrig scenkonst" – vi hoppas och tror att det är cirkus som menas här och vi välkomnar en kartläggning och utredning om hur cirkus kan bli en del av den regionala kulturverksamheten.

- **Kulturarv och kulturmiljö**

Museiverksamhet och kulturmiljö

Gävle kommun har sedan flera år goda samarbeten med de regionala aktörerna inom kulturarv och kulturmiljö. Bland annat har vi gemensamt producerat konstnärliga

gestaltningar inom prioriterade områden, tex den lokalhistoriska utställningen "Socker, spel och strömming" för årkurs 3 inom Kulturtrappan på Läns museet Gävleborg samt utställningen "Bortom skyfallet" med Hälsinglands museum om den stora översvämningen 2021. Vi ser gärna fler satsningar och mer långsiktiga planeringshorisonter.

Regional enskild arkivverksamhet

Gävle kommun fördelar verksamhetsbidrag till Arkiv Gävleborg och samverkan kring en rad olika aktiviteter under året, bland annat stadsvandringar och föreläsningar.

I punktlistan på sid 32 är vi särskilt positiva kring skrivningarna om att "Synliggöra natur- och kulturhistoriska värden och bidra till att kulturarv och kulturmiljöer tas tillvara i länets samhällsutveckling och attraktivitet". Detta i relation till att Gävle växer och att till exempel Arkiv Gävleborg blir en resurs i arbetet med samhällsplanering och stadsutveckling utifrån kulturmiljö, kulturarv och andra discipliner inom politikområdet Gestaltad livsmiljö.

- **Biblioteks- och läsförmedlande verksamhet (sid 33)**

Gävle bibliotek/Gävle kommun skickar in ett separat remissvar till Region Gävleborg utifrån remissversionen av den regionala biblioteksplanen. Ingen kommentar i övrigt under detta stycke.

- **Litteratur (sid 35)**

Gävle kommun är positiv till att verksamhetsområdet litteratur kommer in i kulturplanen under till föregående planperiod och att konstområdet utvecklas. Vi är mycket positiva till skrivningarna om viljan av att samverka kring fristad och vår kommande fristadskonstnär.

- **Bild- och formkonst och slöjd (sid 37)**

Gävle kommun instämmer i behoven av att ytterligare stärka infrastrukturen inom konstområdet, både inom offentlig konst och utställningsverksamhet.

Gävle kommun och Sandvikens kommun har inlett en formaliserad samverkan inom offentlig konst, både inom kompetensförsörjning och personal. Arbetet initierades under förstudien kring Gestaltad livsmiljö och det finns ytterligare efterfrågan från andra kommuner om utökad samverkan med Gävle Konstcentrum. Detta är ett initiativ som vi gärna vill fortsätta utforska och utveckla i samarbete med Region Gävleborg.

- **Film (sid 40)**

Gävle kommun är positiva till ett fortsatt utvecklingsarbete inom film. Under 2022-2023 driver vi ett utvecklingsarbete inom film med finansiering från Svenska Filminstitutet och Region Gävleborg. Syftet är att samordna de aktörer och de insatser som görs inom kommunen. I Agnes Kulturhus (som är under byggnation) kommer det byggas en ny komplementbiograf (nuvarande Bio 7:an) och flertal skaparytor som kommer öka möjligheten att både se, samtala om och skapa film. Inom det filmpedagogiska området vill vi lyfta fram Kulturskolan i Gävle som ett gott exempel på filmverksamhet med god kvalitet som uppmärksammas nationellt. Vi ser gärna en ökad samverkan med den regionala nivån kring hur filmverksamhet kan utvecklas inom Kulturskolan och i Agnes kulturhus.

- **Crossmedia (sid 42)**

Gävle kommun är positiva till att utforska och utveckla nya metoder för berättande. Vi ser ett behov av att utifrån den genomförda regionala kartläggningen/utredningen arbeta vidare för att stimulera föreningsliv – och även näringsidkare inom området spelkultur. Det finns ett stort intresse hos barn och unga – men även äldre att utforska spel som kultur.

I Agnes Kulturhus kommer det finnas digital studio, VR-rum, podd-studio och maker space i anslutning till stadsbibliotek, konsthall, eventsal och biograf mm. En resurs för nätverk, skapande av innehåll och tillgång till lokaler som lämpar sig väl för crossmediaverksamhet.

Region Gävleborgs övriga insatser utöver kultursamverkansmodellen

Gävle kommun är positiv till de insatser som görs utöver kultursamverkansmodellen för att stärka konst och kultur i länet. Redogörelsen i planen för tvärperspektiv och satsningar ger en tydlig bild över prioriteringar. Vi anser att det är viktigt att regionen fortsätter att fördela projektmedel till utvecklingsarbeten som inte ryms inom kultursamverkansmodellen.

Det nya politikområdet Gestaltad livsmiljö bör utvecklas ytterligare och företrädevis inom ramen för det projekt som Gävle, Sandviken, Hudiksvall och Söderhamn har drivit under 2021-2022 med Region Gävleborg som medfinansier. Förstudien har identifierat vikten av en samverkansmodell mellan kommun, region och länsstyrelse.

I Gävle kommun pågår ett flertal satsningar inom Kultur och hälsa – bland annat *Kultur för äldre* och *Dans för Parkinson* och *En äldrevänlig kommun*. Detta är prioriterade insatser i och under pandemin – och utifrån att vi ser ett ökat behov av kulturutbud för äldre i takt med att demografin förändras och befolkningen blir allt äldre.

Inom de nationella minoriteterna är vi mycket positiva till den regionala samverkan som finns inom området – t ex den regionala minoritetsveckan. Detta är ett arbete och ett område som gärna kan vidareutvecklas.

Övriga insatser inom kultursektorn 2023–2026

Gävle kommun är positiv till ökad samverkan mellan Kultur Gävleborg och förvaltningen Regional utveckling utifrån angelägna uppdrag kopplat till kulturella och kreativa näringar, besöksnäring, världsarv, digitalisering, internationella samarbets- och finansieringsmöjligheter och hållbarhetsintegrering genom kunskaps- och metodstöd.

Vi ser gärna en ökad samverkan med kommunerna i skärningspunkten kultur, näringsliv, samhällsplanering och digitalisering. Ett levande exempel från Gävle kommun är Gävle Symfoniorkesterns mycket progressiva utveckling och internationella positionering under den senaste 10-årsperioden, vilket skulle kunna lyftas fram som en potentiell resurs kopplat till en ökad internationalisering, näringslivsutveckling och kultursamverkan.